

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMTINIAI

2003 m. kovo 6 d.

Nr. 10 (539)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Pareiškimas

Dėl Viktoro Uspaskicho organizuojamo referendumo

Turtingiausias Seimo narys Viktoras Uspaskichas, Kėdainių suverenas, įsigėdė turėti savo Seimą. Jam ankšta viename rajone. Savo tvarką jis nori įvesti visoje Lietuvoje. Šiam tikslui V. Uspaskichas organizuoja referendumą pasisamdęs keletą tūkstančių parašų rinkikų, daugiausia – jo vadovaujamos Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos (LVDK) darbuotojų. Jei išrinktas į V. Uspaskicho Seimą asmuo jo neklausys, o balsuos pagal savo sąžinę, jis organizuos neklusniojo atšaukimą.

Pasirodo, Lietuvoje dabar tai nėra sunku, jei turi pinigų ir gali padedant Maskvos "specialistams" sukurti reikiama "technologiją" ar "mechanizmą". Gal ir kurti nereikia. Referendume iniciatorių siūloma tvarka Lietuvoje buvo 1990–1992 m., iki Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo. Tos tvarkos rezultatas buvo Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo subyrėjimas ir LDDP vienvaldystė. Jei šis referendumas pavyktų, tai Lietuvą valdytų vienintelė "rusiškų pinigų" partija ir Lietuva vykdytų ne savo, o Rusijos politiką. Lietuviškos politinės partijos būtų sunaikin-

tos, jos netektų plėtojimosi ir stiprėjimo pagrindo.

V. Uspaskicho akcijoje dalyvauja grupė jau pagarsėjusių referenduminkų – Rolandas Pavilionis, Ramūnas Karbauskis, Alfredas Peliūnas, Danuta Suboč, Julius Veselka ir kiti. Kai kurie iš jų organizuoja jau kelintą antivalstybinį referendumą (perversmą). Ačiū Dievui, vis nesėkmingai. Žmonės pažįsta tuos paukščius ne iš jų dažytų plunksnų, o iš jų giesmių prieš demokratinę, parlamentinę Lietuvą. Vien organizatorių pavardės turėtų mąstančius Lietuvos žmones atgrasinti nuo šio referendumo. Juolab kad jis organizuojamas referendumo dėl stojimo į Europos Sąjungą kampanijos metu, stengiantis jai pakenkti. Vienu šūviu norima nušauti du zuikius. Tai gudrūs priešų spąstai.

Kviečiame visus buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius, partizanus, visus Lietuvos žmones atmesti eilinę Rusijos žvalgybos klastą, nesirašyti dėl V. Uspaskicho referendumo.

Priimta LPKTS tarybos konferencijoje 2003 m. vasario 22 d.

Konferencijos "Lietuvos energetikos integracijos į Europos Sąjungos ir NATO struktūras problemos", įvykusios vasario 21 d. Kaune, Vytauto Didžiojo universiteto didžiojoje salėje,

Rezoliucija

Konferenciją surengė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Baltijos energetinių sistemų tyrimo asociacija ir Kauno apskrities Europos informacijos centras. Konferencijoje aptartos Lietuvos energetikos problemos integruojantis į Europos Sąjungos ir NATO struktūras. Joje dalyvavo LPKTS, LPKS, kitų politinių partijų nariai, Kauno technologijos universiteto, Lietuvos energetikos instituto mokslininkai, kitų mokslo ir projektavimo įstaių, Kauno savivaldybės, Kauno įgulos, visuomeninių organizacijų, miesto visuomenės atstovai, energetikai veteranai, ES atstovybės Lie-

tuvai ir Prancūzijos ambasados atstovai.

Pranešimus padarė LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos bei Ekonomikos komitetų nariai dr. A. Gričius ir dr. B. Vėsaitė, Krašto apsaugos ministerijos sekretorius dr. P. Malakauskas, Lietuvos energetikos instituto mokslininkai akad. J. Vilemas, prof. M. Tamonis, hab. dr. V. Miškinis, VĮ "Energetikos agentūra" dir. pav. dr. J. Kazlauskas, Kauno savivaldybės atstovas A. Vaitiekūnas.

Konferencija konstatuoja: 1. 2002 m. pabaigoje Lietuva pakviesta į NATO ir ES.

(keliami į 2 psl.)

Iš "Tremtinio" archyvų

Irkutsko sr. Novostroikos inteligentija. 1952 m.

O aplink tik taiga... Irkutskio sritis, Novostroika. 1955 m. Nuotraukų autorius nežinomas

Konstitucinis Teismas apgynė savininkų teises

Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, aktyviai priešinęsi valdančiosios daugumos ketinimams antrą kartą nacionalizuoti išlikusį nekilnojamąjį turtą ir atiduoti jį nuomininkams, dabar jau drąsiai gali švęsti pergalę: Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą, kuriuo savininkų teisės į nuosavybę yra visiškai apgintos.

Kovo 4 d. Konstitucinis Teismas paskelbė, kad įstatymo pataisos, leidžiančios nuomininkams privatizuoti butus grąžintuose namuose, prieštarauja Konstitucijai. Teismas pažymėjo, kad valstybė nuomininkų aprūpinimo gyvenamosiomis patalpomis problemos negali spręsti grąžintų ar jau grąžintų gyvenamųjų namų (jų dalių, butų) savininkų sąskaita.

KT konstatavo, kad piliečių teisė įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis atkurti pažeistas nuosavybės teises sugrąžinant natūra gyvenamuosius namus kyla iš nuosavybės teisės, kuri

yra prigimtinė, konstitucinio nuosavybės teisės apsaugos principo bei Seimo priimtų restitucijos įstatymų. "Priėmusi sprendimą atkurti nuosavybės teises, valstybė privalo laikytis priimtų išpareigojimų ir sudaryti sąlygas tam, kad ši piliečių teisė būtų realiai įgyvendinta", - sakoma Konstitucinio Teismo nutarime.

KT pažymėjo, kad restitucijos procese tarp valstybės ir savininkų susiklostė tokie santykiai, kai savininkai įgijo teisę įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka atkurti nuosavybės teises į išlikusius gyvenamuosius namus grąžinant juos natūra, o jei nėra tokios galimybės - gauti kompensaciją. KT akcentavo, kad vien nustatyti valstybės garantijas nuomininkams nepakanka - įstatymai, kuriais valstybė nustato garantijas nuomininkams, turi būti paremti materialiais ir finansiniais ištekliais.

(keliami į 3 psl.)

Aktualijos

■ Kovo 4 d. Prezidentas R. Paksas pasirašė dekretą dėl A. Brazausko paskyrimo ministru pirmininku ir pavedė jam per 15 dienų sudaryti Vyriausybę bei pateikti ją tvirtinti valstybės vadovui.

■ Konstitucinis Teismas apgynė grąžintų namų savininkų teises. Jis pripažino, kad valstybė turi pasirūpinti nuomininkais suteikdama jiems gyvenamąsias patalpas arba finansinę kompensaciją būstui įsigyti.

■ Lietuvos vyskupai ragina kiekvieną Lietuvos pilietį pasisakyti už narystę Europos Sąjungoje. Priimtą kreipimąsi pasirašė kardinolas Audrys Juozas Bačkis, arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, vyskupas Eugenijus Bartulis, Jonas Boruta, Jonas Kauneckas, Juozapas Matulaitis, Rimantas Norvila, Juozas Tunaitis.

■ Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti bei Lietuvos istorijos mokytojų asociacija skelbia mokyklinių projektų konkursą "Nuo pilietinės iniciatyvos prie pilietinės visuomenės", skirtą totalitarinių režimų aukoms atminti ir nusikaltimų žmogiškumui prevencijai skatinti.

■ JAV pripažino Lietuvą rinkos ekonomikos šalimi. Tai įteisino pasirašytas memorandumas, kuris panaikino Lietuvai taikytą ne rinkos ekonomikos statusą pagal JAV antidempingo ir kompensacinių priemonių įstatymus.

■ Vienintelė Baltijos šalyse Lietuvos monetų kalykla pradėjo rengtis eurų monetų kaldinimui. Nuo referendumo rezultatų dėl narystės Europos Sąjungoje ir nuo to, ar mūsų valstybė įstos į ES, priklausys, kada Vilniuje bus pradėtos kaldinti eurų monetos, kurių viena pusė turės unikalų lietuvišką vaizdą.

■ Paskutinį kovo sekmadienį, trečią valandą nakties, Lietuvoje bus įvestas vasaros laikas, pasukant laikrodžio rodyklę viena valanda į priekį.

■ Estijoje nelauktas rusakalbių partijų pralaimėjimas parlamento rinkimuose. Penkios rusų partijos neperžengė būtino 5 proc. barjero. Žinant, kad daugiau kaip trečdalis iš 1,5 mln. Estijos gyventojų sudaro rusai, toks pralaimėjimas stebina.

Rezoliucija

(atkelta iš 1 psl.)

Derybose dėl narystės vienas iš sunkiausių pasirodė besas energetikos skyrius. Po ilgų svarstymų Lietuva sutiko uždaryti Ignalinos AE pirmąjį bloką 2004 m., o dar po penkerių metų – ir antrąjį, jei ES tesės pažadus padengti uždarymo išlaidas. Kita vertus, Ignalinos AE klausimas tarsi užgožė daug kitų itin svarbių energetikos problemų.

2. Specialistams kelia nerimą būsiami energetikos sektoriaus eurointegraciniai procesai. Lietuvos energetikos integracija į ES ne tik ekonominė, bet ir nacionalinio saugumo problema. Energetikos sektorius Lietuvoje santykinai didesnis nei kaimyninėse šalyse kandidatėse, bet energetinių žaliavų turime mažiausiai iš visų. Dėl šios priežasties Lietuva yra pažeidžiausia netgi tarp Baltijos valstybių, nes mūsų energetika beveik visiškai priklauso nuo Rusijos – apie 90 proc. pirminės energijos išteklių importuojame iš vientelio tiekėjo.

3. Visose ES valstybėse galioja savi įstatymai, apibrėžiantys energetinį savarankiškumą. Pvz., Danijoje – ne daugiau kaip 20 proc. energetinių resursų importuojama iš vienos šalies tiekėjos, Vokietijoje – trečdalis. Prancūzija užtikrina savo energetinę nepriklausomybę plėsdama branduolinę energetiką, importuodama įvairaus būvio dujas iš kelių šalių. Energijos tiekimo patikimumą didina tarpvalstybiniai energetikos ryšiai. Pavyzdžiui, Lenkija turi elektros jungtį su Švedija Baltijos jūros dugnu.

4. Lietuvoje visos patriotiškai nusiteikusios visuomenės dalies pastangos stiprinti energetikos savarankiškumą ir jungtis su Europos elektros energetinėmis sistemomis nuėjo veltui valdžios struktūroms aiškinant, kad tai brangu, dar ne laikas ir panašiai. Šiai idėjai visada įvairiais būdais prieštaravo Rusija, nes Baltijos valstybių elektros energetinių sistemų atsiskyrimas jai kainuotų milijardų eurų. Galima teigti, kad tik naftos tiekimo patikimumas išspręstas, pastačius Būtingės ir rekonstravus Klaipėdos terminalus.

5. Naujoji 2002 10 10 LR Seimo nutarimu Nr. IX-1130 patvirtinta Lietuvos nacionalinė energetikos strategija numato per artimiausius 10 metų integruoti Lietuvos energetikos sistemas į ES energetines sistemas, nors asinchroninio ryšio įteisini-

mas paliktų Lietuvą ilgam laikui Rusijos elektros energetinės sistemos dalimi.

6. Nacionalinėje energetikos strategijoje numatomas gamtinių dujų perdavimo įmonės – magistralinių tinklų – bei kitų stambių energetikos objektų privatizavimas vykdomas neatsižvelgiant į Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą, kuris nurodo, kad svarbiausių vamzdinių nuosavybės ir valdymo kontrolės perdavimas ir priklausomybė nuo vienos šalies kapitalo investicijų yra pavojus ir rizikos faktorius nacionaliniam saugumui.

7. Pagal Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą apūpinimas energetiniais ištekliais negali būti perduotas šalių, iš kurių šie ištekliai tiekiami, subjektų kontrolei. Ši nuostata sistemingai pamirštama įgyvendinant energetikos politiką, nes energetikos objektai palaipsniui pereina Rusijos energetikos kompanijoms.

Oficialiai kalbama, kad vykdant elektros energetikos sektoriaus privatizavimo programas turėtų būti atsižvelgiama į nacionalinio saugumo nuostatas, neleidžiančias vienos užsienio valstybės investuotojams vyrauti šiame strategiškai svarbiame ūkio sektoriuje ir reikalaujančias užkirsti kelią neteisėtoms ir nenumatytoms kilmės kapitalo skverbimuisi į šalies ūkio objektus. Deja, gyvenimo praktika rodo ką kita – ypač veržlų Rusijos monopolinio kapitalo – „Gazprom“ ir kitų – veržimąsi privatizuojant Kauno šiluminę elektrinę, naftos ūkį, skirstomuosius elektros tinklus ir kita.

Dabartinė energetikos padėtis kelia mintį, kad totalinė privatizacija tampa priemone Rusijai įsigyti Lietuvos energetikos objektus ir per energetiką daryti įtaką valstybės politikai.

8. Kyla klausimas, ar tokia energetikos padėtis atitinka nacionalinius mūsų valstybės interesus ir ar išsprędžia gyventojų socialines problemas. Deja, socialinės energijos kainų ir tarifų pasekmės stambių energetikos objektų privatizacijos fone neretai pamiršamos arba į jas nekreipiamas tinkamas dėmesys. Ypač didelės socialinės problemos kaupiasi šilumos ūkyje. Pradėta ir neužbaigta energetikos ūkio valdymo decentralizavimo reforma, lėtas energetikos įstatyminės bazės priartinimas prie ES reikalavimų, tebereformuojama vietinės savivaldos sistema gali sukelti rimtą

grėsmę socialiniam stabilumui. Šios problemos susijusios su praėjusių laikų paveldu, todėl vargu ar jos galės būti išspręstos be ES struktūrinių fondų panaudojimo. Šiam klausimui spręsti valstybiniu lygiu reikėtų skirti daugiau dėmesio.

9. Energijos taupymas dar netapo valstybine energetikos politika. Racionalus ir veiksmingas energijos išteklių naudojimas galėtų žymiai prisidėti prie Lietuvos energetikos savarankiškumo stiprinimo. Seniai ir ilgai ruoštas Energijos taupymo (taupymo) įstatymas nepriimtas, vietoj jo beliko papildomas straipsnis Energetikos įstatyme ir keli skyriai Nacionalinėje energetikos strategijoje.

10. Konferencija išklė pagrindinį klausimą: Lietuva – NATO narė, Europos Sąjungos narė, o Lietuvos energetika – Rusijos rankose? Keliama problema turi būti išsiaiškinta. Reikia atvirų ir plačių Lietuvos mokslininkų, politikų ir visuomenės diskusijų bei ryžtingų politinių sprendimų.

Konferencija nusprendžia:

1. Kreiptis į LR Prezidentą ir prašyti sudaryti nepriklausomą Energetikos tarybą, skirtą integracijos į ES ir NATO struktūras problemoms aptarti ir pasiūlymams pateikti.

2. Kreiptis į LR Seimą ir prašyti: skirti daugiau dėmesio spartesnei Lietuvos energetikos sektoriaus integracijai į ES ir NATO struktūras; atnaujinti Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatas, susiejant jas su Lietuvos integracijos į ES reikalavimais.

3. Kreiptis į LR Vyriausybę ir prašyti: Lietuvos energetikos objektų privatizavimą sieti su Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatomis bei šalies energetikos ūkio savarankiškumo reikalavimais; paruošti ir patvirtinti specialią programą šilumos kainų skirtumams tarp didelių ir mažų šalies miestų sušvelninti; paruošti ir patvirtinti Energijos taupymo priemonių diegimo specialios programos nuostatus, kurie leistų gyventojams ir įmonėms gauti subsidijas investiciniams energijos ir energetinių išteklių taupymo projektams; paruošti naują Energijos taupymo įstatymą ir pateikti jį Seimui.

LPKTS tarybos
pirmininkė
dr. Vanda BRIEDIENĖ
Baltijos energetinių
sistemų tyrimo
asociacijos
viceprezidentas
Arimantas
DRAGŪNEVIČIUS

LGGRT centro naujienos

■ LGGRT centro Specialiųjų tyrimų skyrius Lietuvos generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyriaus pavedimu vykdo Armijos krajojovų karių, 1944–1946 m. NKVD Karo tribunolo nuteistų mirties bausme ir palaidotų Tuskulėnų dvairo teritorijoje, nužudymo tyrimą. Šiuo klausimu iš Lenkijos gautas teisinės pagalbos prašymas.

Žinomos 52 lenkų, palaidotų Tuskulėnuose, pavardės. Naudojantis jų baudžiamosiose bylose esančia informacija siekiama nustatyti, kas ir koku pagrindu šiuos asmenis nuteisė, NKVD Karo tribunolo narius ir NKVD pareigūnus, vykdžiusius egzekucijas.

■ LGGRTC Memorialinis departamentas, vykdydamas programą „Pokario istorija jaunimui“, kartu su Krašto apsaugos ministerija (KAM) bei Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) kasmet organizuoja konkursą „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės bei netekusių istorija“. Tai – vyresniųjų klasių moksleiviams skirtas renginys, kurį sudaro dvi dalys: istorinis ar literatūrinis rašinys bei viktorina. Rašinio konkursą organizuoja LGGRTC ir ŠMM, o viktoriną – KAM kartu su ŠMM.

Konkursas vyko trimis etapais. Trečiasis – finalinis etapas šiais metais vyks kovo 7–8 d. Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19). Kovo 8 d. nuo 10 val. vyks trečio etapo finalinis turas, o 12.30 val. bus apdovanojimų ceremonija, kurios metu bus paskelbti ir rašinio konkurso, ir viktorinos nugalėtojai.

Moksleivių rašinius vertino organizatorių sudaryta vertinimo komisija. Jos nariai: Dalia Kuodytė (LGGRTC generalinė direktorė), Rimas Jokimaitis (Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas), Dalia Kubilinskienė (Vilniaus Gabijos g-jos vyresnioji mokytoja), Dalė Rudienė (LGGRTC Atminimo programų skyriaus vedėja). Konkurso dalyviai gyvens Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke – Jonavos r., Rukloje, lankysis Vytauto Didžiojo, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio muziejuose. Konkurso laureatai ir aktyvesni jo dalyviai bus tradiciškai pakviesti į 2003 m. pažintines vasaros stovyklas, kurios bus organizuojamos Prisikėlimo ir Tauro apygardose.

■ LGGRTC Leidybos skyrius vasario 20–23 dienomis dalyvavo viename svarbiausių šių metų kultūrinių renginių Lietuvoje – Baltijos šalių ir Vilniaus knygų mugėje. Mugėje dalyvavo 400 leidyklų bei knygų prekybininkų iš 13 Europos šalių. Renginys sulaukė 43 000 lankytojų. LGGRT centro knygos buvo eksponuojamos bendrame Lietuvos leidėjų asociacijos stende. Perkamiausias leidinys – neseniai išleistas „Lietuvos gyventojų genocido“ 2-asis tomas (1944–1947 m. K-S). Šiuo leidiniu domėjosi ir knygynai, ir bibliotekos, kurių jis dar nepasiekė.

Tenka apgailestauti, kad į atokesnius Lietuvos knygynus LGGRT centro knygos patenka labai vėluodamos. Kaip ir kiekvienais metais (Vilniaus mugėje Centras dalyvauja jau trečią kartą), parengėme ir platinome informacinius lapelius apie išleistus Centro leidinius. Visi besidomintys Centro išleistais leidiniais jų gali užsisakyti Leidybos skyriuje (tel. (8-5) 2791038) arba mes suteiksime informacijos, kokiam artimiausiam knygynui jų galite įsigyti.

Vokiečių okupacijos metais Lietuvoje veikusių getų, koncentracijos stovyklų ar kitokio tipo prievartinių stovyklų sąrašas

I. Getai:

1. Biržuose 1941 07 26–1941 08 08
2. Butrimonyse 1941 07 04–1941 09 09
3. Joniškėje 1941 07–1941 08
4. Jurbarke 1941 07–1941 09
5. Kaunė 1941 07–1944 07
6. Kėdainiuose 1941 08 15–1941 08 28
7. Lazdijuose 1941 08 20–1941 11 03
8. Panevėžyje 1941 07 07–1941 08 23
9. Raseiniuose 1941 07–1941 08
10. Šiauliuose 1941 07–1944 07
11. Švenčionyse 1941 07–1943 03
12. Telšiuose 1941 09 01–1941 12 24
13. Utenoje 1941 07 14–1941 08 29
14. Vilkaviškyje 1941 07–1941 11
15. Vilniuje 1941 07–1943 09

(Pastaba: oficialiai likvidavus Vilniaus getą, 1943 m. rugsėjo 23 d.–1944 m. liepos 3 d. veikė 4 žydų darbo stovyklos:

(keliami į 4 psl.)

Konstitucinis Teismas apgynė savininkų teises

(atkelta iš 1 psl.)

Priešingu atveju įstatymai tampa neveiksmingi, jais negalima pasinaudoti. Taip pakertamas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise, sudaromos prielaidos pažeisti žmogaus teises, konstitucinę teisinės valstybės principą, nepaisyti Konstitucijoje įtvirtinto atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės imperatyvo.

Savininkų teisėms atstovavęs Mykolas Vitkauskas "Tremtiniui" teigė, kad šis KT nutarimas yra 12 metų intensyvaus ir sunkaus darbo rezultatas. Jis sakė, kad KT nustatė, jog valdančiajai daugumai 2002 m. priėmus Piliiečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo pataisas buvo pažeisti net trys Lietuvos Konstitucijos straipsniai: 23, 29 ir 30. Seime priiminėjant minėtas pataisas kairiųjų daugumą dėl Konstitucijos pažeidimo ne kartą perspėjo tiek P.Jakučionis, tiek konservatoriai, tiek kiti dešinieji. Partiečių palaikomas ir Seimo posėdžių salėje karaliavęs pataisų autorius, Seimo Valstybės valdymo ir savi-valdybių komiteto pirmininkas, socialdemokratas Petras Papovas išgirdęs, kad jo pataisos paskelbtos antikonstitucinėmis, nesiteikė klausyti visos išvados ir iš Teismo salės išėjo. Kaip sakė M.Vitkauskas, prieš tai "susiėmęs už galvos". Tiesa, ko jam už tos galvos reikėjo griebtis, visiškai neaišku: jam visus metus argumentuotai specialistų buvo aiškinama, kad pataisos antikonstitucinės...

M.Vitkausko duomenimis, apie 70 proc. išlikusio nekilnojamojo turto savininkų yra susigrąžinę savo nuosavybės teises. "Mažesniuose miestuose, kaip Jurbarkas ar Jonava, ši problema jau seniai pamiršta. Tai būdinga tik Kaunui. Mat Kauno merais

būdami Šustauskas ir Tamašauskas visiškai boikotavo savininkų teises ir įstatymus", – sakė M.Vitkauskas. Žiniasklaidos duomenimis, Kaune yra daugiau kaip 3,5 tūkstančio nuomininkų šeimų, gyvenančių grąžintuose būstuose. Kauno miesto savivaldybė jiems iškeldinti prašo skirti ne mažiau kaip 200 mln. Lt.

Į Konstitucinį Seimą buvo kreiptasi buvusių politinių kalinių ir tremtinių atstovo Seime P.Jakučionio, taip pat Tėvynės sąjungos – konservatorių frakcijos narių iniciatyva. Kreipimąsi į KT, kuri pasirašė 32 Seimo nariai, palaikė ir kiti opozicijoje esantys parlamentarai.

Paklaustas, ar daug savininkams bėdos pridarė 2002 m. valdančiųjų kairiųjų sukelta sumaištis įstatymuose, M.Vitkauskas sakė, kad nuosavybės grąžinimą valdantieji buvo išaldę metams. Jis teigė, kad nuomininkai nespėję pasinaudoti teisine kolizija, nes jo vadovaujama organizacija padarė viską, kad miestų ir miestelių savivaldybėse nebūtų vadovaujamosi antikonstitucinėmis pataisomis, o būtų sulaukta KT išvadų.

Nors KT buvo korektiškas nuomininkų atžvilgiu ir ilgiausioje Teismo istorijoje nutartyje, kuriai perskaityti prireikė puspenktos valandos, yra ginamos ir jų teisės, jie nebuvo patenkinti. Kai kurių moteriškių akyse pasirodė ašaros. Išėję iš salės jie garsiai reiškė savo nepasitenkinimą. M.Vitkauskas pasakojo, kad viena kaunietė net grasino turinti pistoletą.

Savo tikrojo veido neslėpė ir Kauno grąžintinų namų nuomininkų lyderis Henrikas Kebeikis, kuris ne tik piktinosi dėl KT išvadų, bet ir grasino, kad ragins balsuoti prieš narystę Europos Sąjungoje.

Referendumui dėl narystės Europos Sąjungoje rengiasi ir LPKTS

Oficiali Lietuva daro viską

Nepaisant to, kad įvairaus plauko šarlatanai ar gyvenimu Lietuvoje nusivylę perėjūnai gindami savo privačius interesus grasina boikotuoti referendumą dėl Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą, tikri Lietuvos patriotai ir visa oficiali Lietuva daro viską, kad 2004 m. Lietuva taptų visaverte ES nare. Dabar Lietuvoje visais lygiais įtemptai dirbama referendumo labui. Visi trys aukščiausios valstybės pareigūnai: Prezidentas, premjeras ir Seimo pirmininkas, susitikę pasižadėjo aktyviau, paprastais žodžiais agituoti žmones už ES.

Seimas priėmė naują Referendumo įstatymo redakciją. Beje, tai paskutinis kadenciją baigusio V.Adamkaus pasirašytas įstatymas. Naujojoje įstatymo redakcijoje numatyta, kad sprendimas dėl šalies dalyvavimo tarptautinėse organizacijose laikomas priimtu, jeigu tam pritaria daugiau kaip pusė referendumo dalyvavusių piliečių. Ankstesniame įstatyme nustatytas aukštesnis reikalavimas: ne mažiau kaip vienas trečdalis visų rinkimų teisę turinčių piliečių balsų (dabar maždaug 900 tūkst. balsų). Naujajame įstatyme taip pat numatyta galimybė Seimo sprendimu rengti referendumą ilgiau negu vieną dieną, taip pat pratęsti balsavimo laiką.

Priimti ir kitokie saugikliai: jeigu referendumas dėl menko rinkėjų aktyvumo neįvyks, Seimas jį galės skelbti pakartotinai.

Paskutiniame savo metiniame pranešime V.Adamkus ragino nesuklupti žengiant per "Europos slenkstį" ir žadėjo padaryti viską, "kad kuo daugiau žmonių suvoktų tokio kelio pasirinkimo svarbą ir naudą asmeninei gerovei".

Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) lyderis Vytautas Landsbergis Seime taip pat pareiškė, kad nepriartdami referendumo šalies stojimui į ES Lietuvos piliečiai įvykdytų politinės savižudybės aktą. "Toks nelaimingas rezultatas reikštų, jog patys save pasmerkiame vienišos, nedidelės šalies likimui, jeigu užgultų grasinanti kaimynė. Kartu pasmerktume save jausmui, jog kažkaip "prisidirbome", – spaudos konferencijoje sakė V.Landsbergis. – Toks jausmas gali būti visiškai depresyvus. Tuomet dar daugiau

nusigeriame ir dar masiškiau kariamės – toks yra Lietuvos psichologinis sindromas."

Sodins Europos miškus

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, kuri yra viena aktyviausių eurointegracinės politikos rėmėjų, taip pat daro viską, kad kuo daugiau žmonių gegužės 10-11 d. atvyktų prie balsadėžių pasisakyti už narystę ES. LPKTS žmonės aktyviai ruošiasi agitaciniam darbiui, mokosi tarptautiniuose seminaruose, kaip agituoti už ES.

LPKTS pirmininko pirmasis pavaduotojas ir generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas paskelbė, kad artėjant referendumui dėl Lietuvos narystės ES žinias apie narystės naudą visoje Lietuvoje skleis ir miškų ūkio darbuotojai. Jų pasodinti Europos miškai papuoš šalį šį pavasarį. P.Auštrevičiaus ir B.Sakalauskas sutarė, kad miškininkams bus suteikta visa juos dominanti informacija, o balandį, pavasario talkų metu, šalies miškų urėdijose bus sodinami Europos miškai.

B.Sakalauskas mano, kad miškų urėdijų, girininkijų darbuotojai, dažniausiai gyvenantys kaimo vietovėse, tiesiogiai bendrauja su miestelių ir kaimų gyventojais, moksleiviais, žino vietos gyventojų rūpesčius, jų požiūrį į šalyje vykstančius procesus. "Miškininkams patiems svarbu ir naudinga žinoti apie narystės ES naudą, be to, šias žinias jie skleis ir diskutuos apie vieningą Europą su vietos gyventojais."

Bažnyčios hierarchai tarė svariausią žodį

Turbūt svariausią ir gražiausią žodį už Lietuvos narystę ES šį arba kitą savaitgalį bažnyčiose išgirs visi katalikai. Kovo 4 dieną, kai minima šv. Kazimiero, Lietuvos globėjo, taip pat jaunimo globėjo, diena, paskelbtas vyskupų kreipimasis į Lietuvos žmones, kuriame raginama pasisakyti už ES. Kreipimąsi pasirašė kardinolas Audrys Juozas Bačkis, arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, vyskupas Eugenijus Bartulis, Jonas Boruta, Jonas Kauneckas, Juozapas Matulaitis, Rimantas Norvila, Juozas Tunaitis. Vyskupų kreipimasis bus perduotas visiems klebonams, kad būtų perskaitytas per šv. Mišias.

Bažnyčios hierarchai try-

lika metų po nepriklausomybės atkūrimo užtrukusį Lietuvos valstybės pertvarkymą lygina su bibline kelione per dykumą: "Trylika metų užtruko mūsų valstybės pertvarkymas. Ji grįžo prie demokratijos, rinkos ekonomikos ir kitų principų, kurių laikosi Vakarų pasaulis. It kelionė per dykumą tai buvo sunkus laikas."

Vyskupų teigimu, europietiško gyvenimo perspektyva šiandien yra ranka pasiekiama: "Ir tos rankos nepakėlus nueis niekais, ką išvargote, ką paaukojote. Neįžengus pro atsivėrusias duris, kurių link taip ilgai klampota, velniui bus "diržų veržimai", kuriuos ištvėrėte. Todėl mes, jūsų ganytojai, raginame visus dalyvauti referendume dėl Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą."

"Netapę stiprios valstybių bendruomenės lygiateisiais nariais, liktume galingųjų blaškomu žaisliuku. Tokioje vienišoje, vėjų perpučiamoje pakraščio valstybėje galią ir turtus lengvai galėtų užgrobti vienas ar grupė žmonių, o visi kiti nepajęgtų apsiginti", – sakoma kreipime. Lietuva patyrė skaudžių nuostolių, kai Rusijos carinė valdžia, vėliau sovietiniai okupantai bandė nutraukti su katalikiškais kraštais siejančius ryšius. "Taigi daug šimtmečių esame Europoje, belieka garsiai pasakyti, kad norime joje būti", – teigia vyskupai.

Europoje iš krikščioniškų šaknų išaugo pagarba žmogaus teisėms, socialinis teisingumas ir solidarumas, sąžinės laisvė, visų lygybė prieš įstatymą, valdžios tarnavimas savo žmonėms. "Priklausydami ES galėsime sėkmingiau ginti savo teises, garsiau skelbti savo požiūrį, skleisti savo patirtį ir tradicijas."

"Reikia jūsų balso, ne mažiau reikia jūsų maldos. Maldos už Europą, kad Dievas padėtų mums visiems – nuo Baltijos iki Viduržemio jūros – drauge kurti meilės civilizaciją, sąžiningesnę ir teisingesnę visuomenę. Kurti bendrus namus, kur niekam nestigtų dvasinės ramybės ir materialinės gerovės. Padėti tai pačiai Europos Sąjungai, kad joje visi kartu gerbtume krikščioniškąsias vertybes."

"Ilgus metus iš tolo ilgėjome saugesnio, sotesnio, ramesnio ir kultūringesnio Europos gyvenimo. Nuo referendumo rezultatų priklausys, ar neteks į vešlų kaimyno sodą vėl su pavydu žvelgti per tvorą", – sakoma kreipime.

Ingrida VĖGELYTĖ

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą

Primename: paštas prenumeratą priima tik iki 15 d.

Prenumeratos kaina su pašto paslaugomis:

1 mėn. - 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuos 1,20 Lt. Indeksas - 0117.

"Tremtinį" siunčiame ir į užsienį. Prenumeratos kaina metams - 50 JAV dolerių.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, Lietuva (Lithuania).

Į užsienį siunčiame ir "Laisvės kovų archyvą" (metinė keturių žurnalų prenumerata - 50 JAV dolerių).

Valiutinės atsiskaitymo sąsk. Nr. 120070611 AB "Vilniaus banko" Kauno "Santakos" filialas. Banko kodas - 260101732.

Vokiečių okupacijos metais Lietuvoje veikusių getų, koncentracijos stovyklų ar kitokio tipo prievartinių stovyklų sąrašas

(atkelta iš 2 psl.)

Subačiaus gatvėje, prie "Kailio" fabriko, Antakalnyje ir Rasų gatvėje.)
16. Žagarėje 1941 08 02–1941 10

II. Koncentracijos stovyklos:

1. Alytuje 1943 05–1944 07
2. Pravieniškėse 1941 07–1944 07
3. Panerių (Vilnius m.) 1941 07–1944 07

III. Kitokio tipo prievartinės stovyklos:

1. Akmenės priverčiamųjų darbų stovykla 1942 06–1944 07
2. Alytaus arešto namai
3. Bačiūnų priverčiamųjų darbų stovykla (Šiaulių r.) 1942 01–1944 01
4. Baltosios Vokės priverčiamųjų darbų stovykla
5. Daugėlių priverčiamųjų darbų stovykla 1943 ruduo–1944 vasara
6. Dimitravo priverčiamųjų darbų stovykla nuo 1942 10
7. Dubiškės priverčiamųjų darbų stovykla (Mielagėnų apyl., Ignalinos r.)
8. Dūkšto priverčiamųjų darbų stovykla
9. Duseikių (Telšių aps.) darbo stovykla 1942–1944
10. Ežerėlio (Kauno aps. Zapyškio valsč.) darbo (internavimo) stovykla
11. Ignalinos priverčiamųjų darbų stovykla
12. Joniškio priverčiamųjų darbų stovykla 1942 08–1944 08
13. Kalnaberžės auklėjimo įstaiga (Kėdainių aps. Surviliškio valsč.)
14. Kauno sunkiųjų darbų kalėjimas
15. Kauno 6-ojo forto civilių žmonių stovykla (vietoj "stalag 336")
16. Kazlų Rūdos priverčiamųjų darbų stovykla 1943 09–1944 07
17. Linkaičių priverčiamųjų darbų stovykla 1943 06–1944 07
18. Linkmenų priverčiamųjų darbų stovykla
19. Marijampolės kalėjimas
20. Mielagėnų priverčiamųjų darbų stovykla 1941 09–1944 04
21. Nemenčinės priverčiamųjų darbų stovykla
22. Pabradės priverčiamųjų darbų stovykla 1942 08–1943 03
23. Palemono priverčiamųjų darbų stovykla 1941 08–1944 08
24. Panevėžio kalėjimas
25. Panevėžio priverčiamųjų darbų stovykla 1943 06–1944 07
26. Pavenčių priverčiamųjų darbų stovykla
27. Pelikonių priverčiamųjų darbų stovykla
28. Prienų priverčiamųjų darbų stovykla
29. Radviliškio priverčiamųjų darbų stovykla 1941–1942 11
30. Raseinių arešto namai
31. Rekyvos–Karpiškių priverčiamųjų darbų stovykla (Šiaulių r.)
32. Riešės priverčiamųjų darbų stovykla 1942 07–1943 pab.
33. Šiaulių civilių žmonių stovykla (vietoj "stalag 361")
34. Šiaulių sunkiųjų darbų kalėjimas
35. Švenčionių kalėjimas
36. Telšių kalėjimas
37. Trakų priverčiamųjų darbų stovykla
38. Ukmergės kalėjimas
39. Utenos arešto namai
40. Valkininkų priverčiamųjų darbų stovykla
41. Varėnos priverčiamųjų darbų stovykla
42. Vėliučionių priverčiamųjų darbų stovykla (Vilniaus r.)
43. Viduklės priverčiamųjų darbų stovykla
44. Vievio priverčiamųjų darbų stovykla 1943 03–1944 01
45. Vilniaus sunkiųjų darbų kalėjimas (Lukiškiai)
46. Vilniuje, Subačiaus g., internavimo stovykla 1941 08–1943 09
47. Začepkos priverčiamųjų darbų stovykla (Aukštadvario apyl.) 1942 02–1943 07
48. Zoknių priverčiamųjų darbų stovykla
49. Žiežmarių priverčiamųjų darbų stovykla 1941 10–1943 pab.

Pastaba

LGGRIC patvirtintas "Getų, koncentracijos stovyklų ir kitokio tipo prievartinių stovyklų sąrašas" yra taikomas Alytaus karo belaisvių stovyklai, kuri 1941 m. liepos mėn.–1943 m. balandžio mėn. buvo naudojama ir kaip persiuntimo lageris (kito tipo prievartinė stovykla) kalinant ir nedaug civilių žmonių (ne karo belaisvių).

Pagrindas: Vokietijos fondo "Erinnerung, Verantwortung und Zukunft" ("Atmintis, atsakomybė ir ateitis") valdybos 2002 m. liepos 12 d. išaiškinimas, kad Alytaus karo belaisvių stovykla buvo naudojama ir kaip persiuntimo lageris (kito tipo prievartinė stovykla). Tai liečia labai nedaug civilių žmonių (ne karo belaisvių), kurie ten buvo kalinami ir dirbo prievartinius darbus 1941–1943 m.

Jo mirtis buvo išsigelbėjimas

Kovo 4 d. Vilniuje buvusius politinius kalinius kalbino užsienio ir Lietuvos žurnalistai: tądien sukako 50 metų nuo J.Stalino mirties dienos.

Buvęs politinis kalinys Povilas Jakučionis BBC radijui pasakojo, kad Stalino mirties dieną jis už antisovietinę veiklą kalėjo Vorkutos lageryje. Per garsiakalbius paskelbus, kad mirė Stalinas, politiniai kaliniai iš laimės pradėjo dainuoti. "Mes buvome ekstazėje", - prisiminė P.Jakučionis. Jis sakė, kad visi ten kalėjusieji iš-

girdę apie tirono ir budelio mirtį pradėjo tikėti, kad išauš ir jiems geresnis rytas. Žmonės pradėjo tikėtis permaitinimo. Šalia iš džiaugsmo dainuojančių politinių kalinių keistai atrodė verkiančios moterys: lagerio prižiūrėtojų ir kitų darbuotojų žmonos neslėpė savo širdgėlos mirus jų dievintam Stalinui.

P.Jakučionis BBC žurnalistą patikino, kad visi 4 tūkstančiai tada Vorkutoje su juo kalėjusių politinių kalinių dėl labai sunkių kalinimo ir darbo sąlygų tikrai būtų neišgyvenę,

jei 1953 pavasarį Stalinas nebūtų miręs...

Pačiam P.Jakučioniui Stalino mirtis atnešė tikėtusį permaitinimą: po metų jis buvo amnestuotas kaip neteisėtai nužudytas. Mat už antisovietinę veiklą okupantai dabartinę LPKTS pirmininką nuteisė gimnazistą, šešiolikos metų teturintį nepilnametį.

Lietuva buvo viena labiausiai nukentėjusių nuo stalininių represijų šalių – nuo 1940 iki 1953 m. neteko 780922 gyventojų.

"Tremtinio" inf.

Tenka apgailestauti

Vasario 24 d. rytą iškėliau mūsų Trispalvę Estijos nepriklausomybei pagerbti ir su šventiška nuotaika iš pašto dėžutės išėmiau "Lietuvos aidą". Sau tariau: paskaitysiu mažiausiai Baltijos sesei skirtą rašinį. Tačiau...

Net penkiuose laikraščio puslapiuose Algirdas Abromaitis šlovina V.Uspaskichą ir dar... su rubrika "Pilietiškumo ugdymas". Apsaugok, Viešpatie, nuo tokio ugdytojo, kuris dėl gabumų stokos per keliolika metų neišmoko taisyklingai lietuviškai kalbėti, nesumokėjęs valstybei mokesčių (tik dėl senaties įsigalėjimo atsakomybės išvengė) pats nepi-

lietiškai elgiasi, privačius interesus painioja su valstybiniais.

Pamiršk, mielas skaitytoja, jei esi skaitęs V.Uspaskicho kalbą, pasakytą Vilniaus koncertų ir sporto rūmuose, ir nepasiduok naujo rusalietuvio mulkinimams, nepasirašyk ir nedalyvauk Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos vardu organizuojamoje parašų rinkliavoje dėl rinkimų sistemos pakeitimo, jei nenori būti galutinai "apšukuotas".

Tenka apgailestauti, kad valstybės laikraštis taip sureikšmino V.Uspaskicho eilinių balaganiuką ir neliko vietos Estijos šventei. Tenka apgailestauti, kad valstybės laikraš-

tyje randa vietos ir tokia rašliava, kuri šlovina SSSR ir LSSR. Tai - Rasos Budreikaitės "studija" "ES ar NSSRS"? (LA, 2003 02 20). Rašinio autorė tvirtina, kad ji eina Sąjūdžio keliu, tačiau iš pateiktų išvedžiojimų aišku, kad jai mielesnis "Jedinstvos" kelias. Tenka apgailestauti...

Algimantas
ZOLUBAS

P.S. Šį rašinėlį pasiūliau paskelbti, kaip ir priklausytų, "Lietuvos aide" jo vyriausiajam redaktoriui Algirdui Pilveliui, tačiau pastarasis atsisakė. Ne iš blogos valios, o nesitaikstydamas su teisės išsakyti pamatuotą nuomonę ignoravimu bendradarbiauti su dienraščiu atsisakiau.

Sučiuptas teroristas Nr.2

JAV prezidentas Dž.Bušas neslepia savo pasitenkinimo tuo, kad Pakistano saugumo organams, žinoma, padedant JAV specialiosioms tarnyboms, pavyko sučiupti teroristinės organizacijos "Al Qaeda" karinio komiteto vadovą ir teroristų finansavimo tinklų ekspertą Halidą Šeichą Mohamedą. Dar prieš aštuonerius metus jis buvo įtrauktas į JAV Federalinio tyrimų biuro (FTB)

ieškoniausių nusikaltėlių sąrašą ir už jo suėmimą pažadėta net 25 milijonų dolerių premija. Kaip teigia JAV dienraštis "The Washington Post", H.Š.Mohamedas buvo pagrindinis rugsėjo 11-osios teroro išpuolių Niujorke organizatorius bei planuotojas. Taip pat manoma, kad jis žino, kur slapstosi "Al Qaeda" vadovas Osama bin Ladenas ir buvęs Afganistano talibų režimo lyderis viena-

akis mula Omaras. JAV Atstovų rūmų Žvalgybos komiteto pirmininkas P.Gosas ir Senato Žvalgybos komiteto pirmininkas P.Robertsas pareiškė, kad Mohamedas yra labai stambi teroristų tinklo žuvis. Tačiau yra ir tokių politologų bei žvalgybos specialistų, kurie teigia, jog nereikėjo skelbti, kad šis teroristų vadeiva suimtas, nes Osama bin Ladenas tai sužinojęs gali pasprukti į kitą vietą slapstytis.

Netikėti rinkimų rezultatai

Įvykusių Estijos parlamento rinkimų rezultatus vietiniai ir užsienio apžvalgininkai vadina netikėtais. Buvo laukiama, kad daugumą balsų gali gauti Centro kairioji partija, ir nedaug kas tikėjo, kad tiek pat mandatų 101 vietos Estijos parlamente surinks vos prieš metus įkurta partija "Res Publica". Abi šios partijos turės naujajame Estijos parlamente po 28 atstovus. Centro partijos lyderis dabartinis Talino meras Edgaras Savisaaras pareiškė, kad jis pasirengęs tapti naujuoju Estijos premjeru ir turi tam visišką teisę, nes jo partija surinko dau-

giausiai balsų (25,4 proc.). Tačiau beveik tiek pat balsų (24,6 proc.) gavo naujoji partija "Res Publica". Todėl ir jos vadovas, buvęs valstybės auditorius Juhanas Partsas irgi pasirengęs būti naujuoju ministru pirmininku. Jis pareiškė sieksiąs sudaryti keturių dešiniųjų partijų koaliciją, kad neleistų kairiajai Centro partijai sudaryti vyriausybę.

E.Savisaaro kairiosios pažiūros gerai žinomas ir jis Estijoje dažnai lyginamas su Lietuvos politike K.Prunskiene. O kas ta "Res Publica", niekas nesiima spręsti. Daugelis ją

vadina nenusipėjama. Pats šios partijos vadovas J.Partsas vadina save naujosios politikos atstovu ir pabrėžia, jog žmonėms jau nusibodo senosios kartos politikai, todėl dauguma jaunų estų balsavo už tą naująją politiką. Pagrindiniai "Res Publica" partijos priešrinkiminiai šūkių buvo gana populistiniai: tvarka ir teisingumas, kova su korupcija ir nusikalstamumu. Tokiais šūkiu vadovaudamasis per praėjusių metų spalio mėnesį įvykusių savivaldos rinkimų "Res Publica" pasiekė labai gerų rezultatų.

Jonas BALNIKAS

Skaitytojų balsai

Mūsų vienybės klausimu

Pažvelkime, kas dedasi tarp mūsų. Turim Politinių kalinių ir tremtinių sąjungą (partiją), Politinių kalinių ir tremtinių bendriją, Politinių kalinių sąjungą, Politinių kalinių partiją, Lietuvos laisvės lygą, Miško brolius, Sausio 13-osios broliją, Laisvės kovotojų sąjungą, Savanorių kūrėjų sąjungą... Visos šios organizacijos, galima sakyti, išaugo iš vieno kamieno. Aimanuojama, kad mes susiskaldę ir beviltiškai kviečiama vienyti. Bet nurimę panagrinėkime to priežastis, genezę ir gal viskas atrodys ne taip tragiška, nes vyko ir tebevyksta natūralus reiškinys. Tada realiau bus galima pagalvoti ir apie ateitį.

Po Stalino nuvainikavimo pirmieji laisviai pasijuto tremtiniai. Didelė jų dalis buvo tik smurto aukos, niekuo nenusikaltę bolševikiniam režimui. Trėmimo motyvai buvo įvairūs, nevienodas buvo ir tremtinių požiūris į okupantus. Kai kurie tremtiniai net stengėsi atsiriboti nuo politinių kalinių, dėl kurių kaltės (o ne dėl okupantų užmačių), jų manymu, jie ir buvo ištremti. Susiformavo ir tam tikra tremtinių – nukriaustųjų, kankinių, apipleštųjų – ideologija. Tai skaudino politinius kalinius. Buvo įsteigtas "Klubas-58", Tremtinių sąjungą pakeitė savo pavadinimą ir ėmė va-

dintis Politinių kalinių ir tremtinių sąjungą. Pavadinimą pakeisti, žinoma, buvo nesunku, bet žmonių mąstysenos, jų sąmonės taip greitai pakeisti neįmanoma. Politinių kalinių ideologija jau buvo kitokia. Jie pasisakė prieš bet kokį lengvatų ieškojimą, laikė save bolševizmo priešais, aiškiai suprato ir žinojo, dėl ko jie tapo režimo aukomis, o ir tremtinius laikė bendro likimo broliais.

Tačiau ir ši ideologija buvo ribota. Sunku buvo visiškai išsivaduoti iš "kankinių" kategorijos. Kuriami Vorkutos, Norilsko, Balchašo ir kitų kalinimo vietų sambūriai. Net neatkreipiamas dėmesys, kad Nepriklausomoje Lietuvoje politinių kalinių nebėra (gal tik Burokevičius save tokiu laiko), ir pamirštama rašyti ar sakyti "buvusieji" (kaip daroma kitose šalyse). Taigi sukurtos belaisvių organizacijos.

Labai pavėluotai prisiminta ir partinė veikla galvojant, kad negalima kitiems patikėti rūpintis tautos likimu. Tačiau nemaža dalis tų organizacijų narių buvo jau anksčiau įsitraukę į partijų gretas. Kiti buvusiu politinių kalinių partijų steigimą palaikė neperspektyviu dalyku arba manė, kad per siauras dalykas rūpintis tik savo grupės reikalais nenubrėžiant aiškių visos tautos perspek-

tyvų, nepagrįstai nepasitikint didesnę parlamentinės kovos patirtį turinčiomis partijomis. Taigi atsirado dar viena ideologija: nukentėjusieji turi eiti į valdžios struktūras atskira komanda. Nepritariantieji arba nenorintieji susilpninti įtakingesnių partijų gretų, be to, SKAT'o ir kitų pagal įstatymus depolitizuotų struktūrų nariai liko už borto ir buvo priversti susiburti į Politinių kalinių ir tremtinių bendriją. Pagaliau ėmė atbusti ir laisvės kovotojų dvasia su sava ideologija: nelaimingi žmonės, kurie pakliuvo į priešų nelaisvę, bet jų orumą ir pasididžiavimą kelia ne nelaisvės metai, o dalyvavimas pasipriešinimo kovose, jų troškimas puoselėti laisvės idealus ir ugdyti juos tautai, būnant moraliniu atžvilgiu aukščiau už besiki-
virčijančias partijas.

Ar šį jau įvykusį faktą galima vadinti susiskaldymu? Manychiau, kad tai tik susigrupavimas pagal taktines ideologines nuostatas. Susiskaldymu (ar suskaldymu) reikėtų laikyti priešiška nusiteikusių, konfrontuojančių grupių susiformavimą. To nėra ir neturėtų būti. Vienur kitur pasitaikančiai nesąmoningų elementų trinčiai turi būti užkirstas kelias.

Vis dėlto pagrįstai norima, kad panašaus likimo ir siekių žmonės susivienytų.

Tačiau tas susivienijimas įsivaizduojamas nenatūraliu, vienas kito paglemžimo (uzurpavimo) principu su, atleiskit, bolševikiniu šūkiu: kas ne su mumis, tas prieš mus! Sunku įsivaizduoti tokiu būdu pasiektą vienybę. Visai suniveliuoti žmonių ideologines nuostatas, pažiūras – nerealu ir nehumaniška.

Mano supratimu, vienijimasis galėtų vykti taip:

1. Kiekviena ideologinė grupė turi išsąmoninti ir laikytis nuostatos, kad ji nėra pati teisiausia, pati geriausia ir idealiausia, o kitos – tik atskalūnės. Kiekvienam turi būti pripažinta teisė reikšti savo pažiūras neužpuldinėjant kitų, o savo išsišokėlius – sudrausminti. Kiekvienas žmogus turi laisvai pasirinkti, su kuo jam bendrauti ir ką labiau remti.

2. Iš visų grupuočių atstovų turėtų būti sudaryta Pasipriešinimo dalyvių ir okupantų persekiotų asmenų koordinacinė taryba (asociacija, susivienijimas, komitetas ar pan.) – panašiu principu, kokiu okupacijų metu buvo sudarytas Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas – VLIK.

Tolesnė veikla parodytų, kokios yra glaudesnio bendradarbiavimo galimybės ir bendros veiklos gairės.

Tik taip aš įsivaizduoju mūsų vienybės įsikūnijimą.
Vincas GURSKIS

Kad tautos atmintis usnimis neapželtų

Vilniaus įgulos karininkų ramovėje buvo paminėtos Lietuvos kariuomenės generalinio štabo mjr. Juozo Naviko 95-osios gimimo metinės.

Aukštaitijos kaimo vaikas nuo Rokiškio, kaip ne vienas to meto doras sunkiai dirbančių tėvų sūnus, jei jau buvo leidžiamas į mokslus, tai stropiai ir mokėsi. Be privalomų dalykų, savo jėgom išmoko ir esperanto bei prancūzų kalbų. Be to, gerai mokėjo rusų, lotynų, vokiečių kalbas. 1927 m. įstojo į Kauno karo mokyklą, o 1929 m. paskirtas tos pačios mokyklos kuopos vadu, gavo gen. štabo majoro laipsnį ir apdovanotas DLK Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu.

Atbildėjęs okupantams į sovietinę armiją "neįsipaišė", bet ir iš gimtinės nebėgo. Šeimai pasakęs, kad gal ir "rusai gi žmonės...", gavo ilgą "atostogų" plačiosios Rusijos lageriuose...

Renginyje kalbėjo J.Naviko sūnus Jurgis, bendražygiai, auklėtiniai. Jie prisiminė J.Naviką kaip dorą, geraširdį, teisingą, bet principingą anos Lietuvos karininką. Mons. kun. A.Svarinskas, apžvelgęs ant salės sienų kabančius paveikslukus, taikliai pasakė: "Turėtų čia kabėti mūsų kariuomenės vadų ir karių veidai – kad tautos atmintis usnim neapželtų!"
Irena BRAŽENAITĖ

Išleistas "Lietuvos kariuomenės karininkų" antrasis tomas

Naujos knygos

Vasario 22 d. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje buvo pristatytas visuomenei daugiatomio leidinio "Lietuvos kariuomenės karininkai: 1918–1953" antrasis tomas. Jame abėcėlės tvarka pradamos spausdinti Lietuvos kariuomenės karininkų ir karo kapelionų biografijos, iliustruotos portretinėmis ir šeimos nuotraukomis. Pirmą kartą pateikiama Lietuvos kariuomenės ir jos vadovybės struktūra 1918–1953 metais. Pateikiamos žinios apie 1918–1940 metų karininkus, apie kariūnus, pakeltus karūžiais, leitenantais, 1940 metų laidos aspirantus, kariūnus ir karininkus, taip pat apie 1940–1953 metų ginkluotojo pasipriešinimo kovinių vienetų karininkus, kurių pavardės prasideda A–C raidėmis. Knyga sukėlė didelį ne tik karininkų, bet ir visuomenės susidomėjimą, mat daugelio piliečių artimieji, senoliai, tėvai, giminaičiai yra tarnavę Lietuvos kariuomenėje.

Pradinis sumanymas iš-

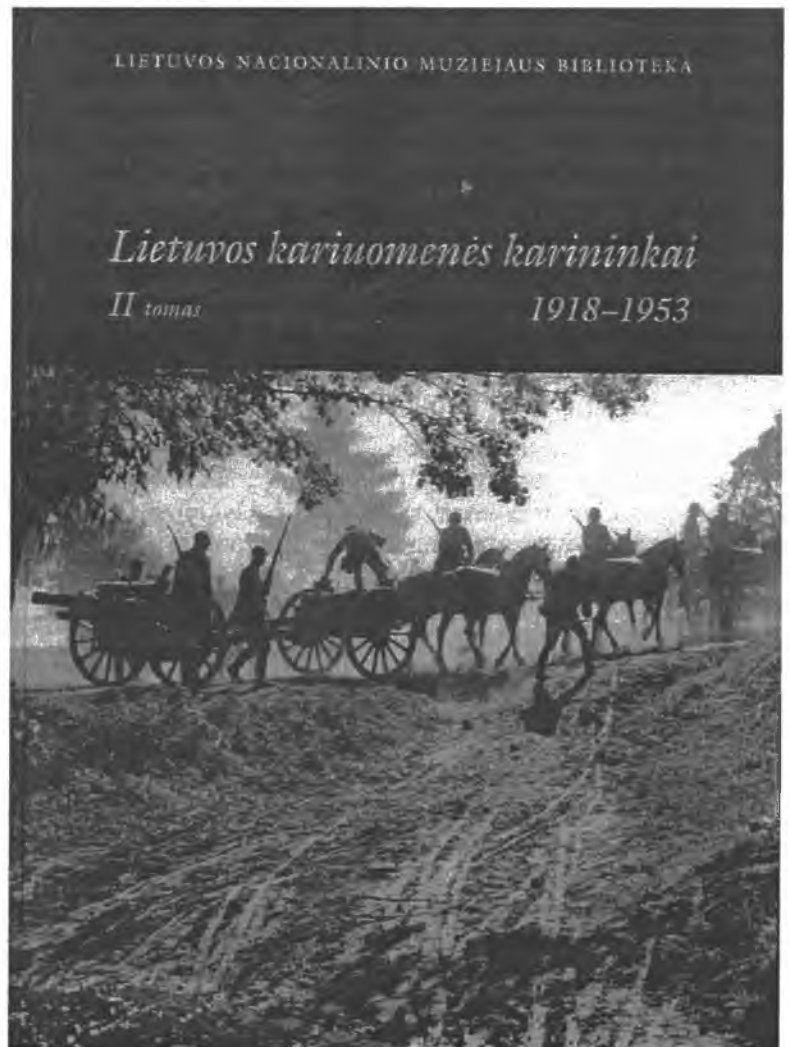
leisti enciklopedinį leidinį apie Lietuvos kariuomenės karininkus apėmė 1918–1940 metų periodą. Lietuvos kariuomenės karių, nukentėjusių nuo sovietinio ir nacistinio genocido, artimųjų sąjungos pirmininkas dr. Vytautas Jasulaitis, šio kilnaus sumanymo iniciatorius, užsuko į Krašto apsaugos ministeriją pasitarti. Susipažinęs su planuojamo leidinio turiniu pasiūliau praplėsti aprašomąjį periodą iki 1953 metų, t.y. įtraukti į sąvadą 1941 metų birželio sukilimo, Lietuvos vietinės rinktinės, Tėvynės apsaugos rinktinės ir Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) bei kitų organizuoto ginkluotojo pasipriešinimo dalinių karininkus. Siekiant išvengti galimos painiavos, buvo numatyta atsiriboti tik tais karininkais, kuriems nustatyta tvarka yra patvirtintas turėtas arba pagal eitas pareigas suteiktas (taip pat ir po mirties) karininko laipsnis. Leidinio redakcinė komisija į šiuos siūlymus atsižvelgė. Tačiau ne-

nuspręsta dėl karininkų, kuriems karininko laipsnis dabar galiojančia tvarka nepatvirtinamas.

Be to, tikslinga būtų į redakcinę komisiją įtraukti bent vieną lygiateisį narį iš LLKS, o gal ir iš kitų okupacijos metais veikusių ginkluotojo pasipriešinimo organizacijų. Tai padėtų sklandžiau spręsti duomenų surinkimo ir teisinius klausimus.

Antrojo tomo pristatyme dalyvavo LR Prezidentas V.Adamkus, krašto apsaugos viceministras plk. J.Gečas, buvęs Lietuvos kariuomenės kapelionas dim. plk. A.Svarinskas, LAKS pirmininkas ats. plk. S.Knezys, LLKS pirmininkas dim. kpt. J.Čeponis, įžymus publicistas ir visuomenės veikėjas išeivijoje ir tėvynėje dim. ltn. Vilnius Bražėnas, visų kartų karininkijos atstovai, jų artimieji. Koncertavo daugelio konkursų laureatas – vyrų choras "Varpas" (dirigentas P.Pošiūnas).

Edmundas SIMANAITIS

“Paguost tavęs aš atėjau...”

Lauke pavasariu kvepėjo,
Paukšteliai maudės spinduliuos.
Nutūpus ant palangės varna sukramsėjo.
Kas, mama, tave čia paguos?

Už grotinių langų,
Šioj kameroj niūrioj,
Girdėjosi dejonės
Ir moteriškas balsas.

O po akimirkos, kitos
Buvai jau ne viena.
Paguost tavęs aš atėjau
Tik gimus, meilės kupina.

Apkabinus švelniom rankom
Stipriai spaudei prie širdies.
Štai ir tau, brangi dukrele,
Neišsvengt mamos tremties...

Greitai skrieja traukinys
Toli nuo gimtinės.
Kas dabar mumis apgins?
Kur brangi Tėvynė?..

Gimiau Kauno kalėjime 1949 m. kovo 1 d. 1941 m. mama buvo ištremta į Sibirą dėl savo vyro Jono Mykolo Žeromskio. Tada jai buvo tik 23 metai. Sūnų Leoną, g. 1940 m. rugpjūčio 20 d., buvo palikusi savo motinai. Matyt, dėl sūnaus ji ir pabėgo 1946 m. svetima – L.Kulgavos – pavarde. Kadangi J.M.Žeromskis buvo dingęs Kauno IX forte, mamai buvo leista vėl ištekėti. 1947 m. mama ištekėjo svetima pavarde už Stepo Skirgailos, o jos sūnų išūnijo naujasis vyras. Bet mama buvo apšmeižta ir 1949 01 01 suimta. Pateko į Kauno kalėjimą, kur aš ir gimiau. 1949 m. birželį mama buvo sugrąžinta su sūnumi ir manim į tą pačią tremties vietą – Krivošeinską. Tėvas liko Lietuvoje, nes kariavo. Tik apie 1952-1953 m. tėvas atvažiavo pas mus. 1954 12 04

1941 m. Nielinos mama Ona Žeromskienė – 23-ųjų metų

Nielina su broliu ir tėvu 1956 m. Tomsko sr. Krivošensko k.

gimė mano brolis Janis Skirgaila.

Tremtyje tėvui teko skirtis su L.Kulgava (svetima pavardė) ir tuoktis su Ona Žeromskiene.

Tremtyje man teko daug iškentėti. Būdama 2 m. susirgau plaučių uždegimu, 2,5 metų – akių liga. Reikėjo skubios operacijos, tačiau mamos neleido į Tomską. Laimė, mane pavyko išgelbėti. Penkerių metų man buvo operuota galva. O būdama 4 metų patyriau baisią traumą – buvau išžaginta.

Mano mama buvo ištremta iki 1961 m. birželio mėn. Tačiau po Stalino mirties mus paleido. Grįžome 1957 m., bet Lietuvoje manios nepriėmė. Jai teko gyventi nelegaliai. Tėvas įsidarbino. Po trejų metų kaip veteranas (buvo sužeistas) gavo 2 kambaryų butą. Mama gyveno su mu-

mis, nors reabilituota tik 1961 m.

2002 m. pradėjau domėtis savo ir mamos dokumentais archyve ir buvau sukręsta pamačiusi, kad apie mus beveik nėra duomenų. Apie J.M.Žeromskį ir dar vieno mano brolio gimimą – nė žodžio. Kad buvo su 2 vaikais – taip pat nė žodžio. O visos kančios – dėl dviejų moterų apkalbų ir žmonių iš KGB šmeižto. Noriu išsiaiškinti, kodėl grįžus 1956 m. nereabilitavo iki 1961 m. Be to, mamos reabilitacijos dokumentuose nurodyti 1956 m., mano – 1954 m. Ar galėjau būdama 5 metų grįžti be tėvų viena namo?.. Turėčiau būti politinė kalinė, juk esu gimusi kalėjime. Kaip visa tai išsiaiškinti ir kas gali padėti?

**Nielina
SKIRGAILAITĖ-
KASTECKAJA**

gai klajojau, kol radau.

Draugei nieko nereikėjo sakyti. Ji suprato viską, kai kniūpsčia įkritau į roges. Išvažiavome iš miestelio. Nepamenu, ar verkėm šaukėm susikibusios, kol privažiavome tą vietą, kur buvo nušauti mūsų sūnūs. Sniege dar degė kraujo dėmės. Motina nusirišo skarelę ir rieškutėmis sėmė kruviną sniegą, surišusi tą gumulėlį spaudė prie krūtinės ir aimanavo širdį veriančia rauda. Sniegas tirpo, lašeliai krito ant žemės ir motinos rankose iš sūnų liko tik kraują paženklinta rausva skepetaitė.

Šią istoriją stipri lietuvi moteris Motina pasakojo grįžusi iš tremties. Mes verkėme klausydamos, o ji kalbėjo be ašarų, lyg tas skausmas būtų ne jos.

**Liuda BALTULIENĖ
Šakyna, Šiaulių rajonas**

Motinos širdis

Liūdno žinios pokario metais vos ne kasdien aplankydavo šeimas: suėmė sūnų, vyrą, dukrą, kviečia tardyti, išvežė į Sibirą... Atmintyje iškilo vienos moters pasakojimas apie tą sunkų Lietuvai laikotarpį.

Vykstant partizaniniam karui Damelių eglyne buvo nušauti du jauni partizanai. Vietiniai jų neatpažino, tad kūnus išvežė į Žagarę. Mano sūnus Klemensas ir kaimynas Zdanys (taip pat Klemensas) tuo metu slapstėsi. Negera nuojauta sakė: važiuokit, gal tai jūsų sūnūs.

Mes, abiejų jaunuolių mamos, pasikinkiusios arklį dar neišaušus išvažiavome į Žagarę. Važiuodamos pro eglyną ant žemės matėme kraujo dėmes, ištryptą žemę ir žymes, kad buvo vilktas žmogus. Žagarėje nedideliais būreliais stoviniavo žmonės: pastovi, palinguoja galvomis ir nueina. Zdanienė man sa-

ko: “Jei aš pamatysiu negyvą savo vaiką, neišlaikysiu, krisiu ten pat ir išsuduosiu. Mes neturime prisipažinti. Eik tu viena, tu stipresnė, gal neišsuduosi”.

Palikau ją rogėse ir drąsiai einu. To, ką pamačiau, nelinkėčiau nė vienai motinai matyti. Tikriausiai išbalau, nes visi sužiuro į mane. “Gal čia tavo vaikai?” – prišokęs suriko stribas. “Ne, ne mano, aš jų nepažįstu”, - taip drąsiai pasakiau, kad savo žodžių net pati išsigandau. Ir apsisukau eiti atgal, nes bijojau vietoj suklupti... Dangus pasidarė juodas juodas, o sniegas raudonas, neberandu to kiemo, kur buvome įvažiavusios, il-

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Dr. Adolfas DAMUŠIS 1908 - 2003

Vasario 27 d. Vilniuje mirė dr. Adolfas Damušis, inžinierius chemikas, Vyčio Kryžiaus kavaliarius, Laikinosios Vyriausybės pramonės ministras, antinacinės ir antisovietinės rezistencijos veteranas, ateitininkų ir katalikų visuomenės veikėjas.

A.Damušis gimė Gudijoje, Mogiliovo gubernijoje, išsimokslino nepriklausomoje Lietuvoje, į kurią grįžo su tėvais. Gimnaziją baigė Panevėžyje, o cheminės technologijos mokslus - Vytauto Didžiojo universitete, Kaune. 1937-1938 metais specializavosi Vokietijos universitetuose, 1940 metais apgynė disertaciją ir įgijo inžinerijos daktaro laipsnį. Netrukus dr. A.Damušis buvo pakviestas laborantu į VDU, o 1942 metais jau ėjo Technologijos fakulteto dekaną pareigas.

Dr. A.Damušis - cheminės technologijos mokslų pradininkas ir kūrėjas Lietuvoje.

Sovietams okupavus Lietuvą jaunas VDU docentas A.Damušis įsitraukė į pagrindinio veiklą. Jis - vienas pagrindinių rezistencinio pogrindžio ir 1941 m. birželio sukilimo logistinės strategijos vadų. Sukilimo sudarytoje Laikinojoje Vyriausybėje dr. A.Damušis ėjo pramonės ministro pareigas. Dr. A.Damušis aktyviai dalyvavo ir antinacinėje rezistencijoje, organizavo vyriausiąją rezistencinių jėgų vadovybę - VLIK'ą. Jis atstovavo Lietuviai frontui ir 1943-44 m. ėjo VLIK'o vicepirmininko pareigas. Pogrindinė veikla nuvedė dr. A.Damušį į nacių kalėjimą.

Iš kalėjimo dr. A.Damušį, kitus areštuotus VLIK'o narius Bairote, Vokietijoje, išlaisvino amerikiečiai. Apsigyvenęs Kempteno DP stovykloje, Vokietijoje, buvo lietuvių gimnazijos direktorius, vadovavo Ateitininkų federacijos tremtyje atkūrimui, tapo Ateitininkų federacijos vyriausiuoju vadu. Vėliau persikėlė į JAV.

Dr. A.Damušis atliko nemažai mokslinių tyrimų, užpatentavo per 20 išradimų JAV, Kanadoje, Anglijoje ir Prancūzijoje. Amerikoje vaisingai darbavosi visuomeninės veiklos baruose. Buvo Ateitininkų federacijos tarybos pirmininkas ir šios organizacijos vadovas, Lietuvių fronto bičiulių tarybos pirmininkas, cheminės technologijos redaktorius rengiant lietuviškąją enciklopediją, Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos centro pirmininkas ir vicepirmininkas, Lietuvių katalikų mokslo akademijos narys mokslininkas, spaudos bendradarbis, paskaitininkas.

Amerikoje, tarp Čikagos, Detroito ir Klivlendo, buvo pastatyta jaunimo stovykla “Dainava”. Ją įkūrė Adolfas Damušis su žmona Jadvyga. Pagrindinis šios stovyklos pastatas pavadintas dr. Adolfo Damušio vardu.

Dr. A.Damušis visą gyvenimą vertino ir rėmė visus didžiuosius lietuvių užmojus.

Į Lietuvą dr. A.Damušis grįžo 1997 m. birželį. Paklaustas, kokie motyvai lėmė tokį jo apsisprendimą, A.Damušis atsakė: “Meilė Lietuvai. Aš tikiu Lietuva, tikiu tauta. Esame perėję ugnį ir vandenį. Išlikom. Ir tie, kurie išlikom, gali susiburti statyti savo kraštą...”

Lietuva neteko didžio savo sūnaus. Liko žmona Jadvyga, duktė Gintė Damušytė, sūnūs Saulius ir Vytenis su šeimomis, vaikaitės ir provaikaičiai, brolis Juozas, gausus būrys jo bičiulių ir draugų Lietuvoje bei pasaulyje.

Tegul šviesus velionio atminimas lydi garbingą jo gyvenimo kelią ir kilniu pavyzdžiu stiprina gyvuosius.

Dr. A.Damušis palaidotas Petrašiūnų kapinėse, Kaune.

Elena Černiauskaitė- Rupšlaukienė 1950-2003

Gimė Gūbrių k., Šilalės r., Tauragės aps. 1951 10 02 su šeima ištremta į Krasnojarsko kr., Nazarovo r. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Šeima apsigyveno gimtajame Gūbrių k. Išaugino 4 sūnus. Dirbo Šilalės pašte, kooperatyve.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą, sūnus, mamą, brolius ir seseris.

LPKTS Šilalės skyrius

Edvardas Jarmoška 1939-2002

Gimė Raseinių r., Izimiškių k., valstiečių šeimoje. 1948 m. gegužės 22 d. ištremtas į Krasnojarsko kraštą, Sovetsko rajoną, Brodo miškų pramonės ūkį. Į Lietuvą šeima grįžo 1959 m. ir apsigyveno Joniškių mieste. Velionis dirbo statybos organizacijoje.

Palaidotas Joniškių kapinėse.

Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Joniškių skyrius

Visuomenė atsisveikino su žmogaus teisių gynėja

Praėjusių metų rugsėjį Maskvoje mirė Tatjana Michailovna Velikanova. Gedulo pamaldos buvo aukojamos Petro ir Povilo cerkvėje. Gedulingas pamaldas už įžymią disidentę šventikas Leonidas Kiškovskis laikė ir Niujorke.

Tatjana Velikanova gimė 1932 m. Maskvos universitete, Matematikos-mechanikos fak., ji 1954 m. baigė studijas ir dvejus metus dirbo mokytoja. 1956-1977 m. dirbo Maskvoje, Mokslų akademijos skaičiavimo centre.

Nuo 1968 m., kai jos vyras Konstantinas Babickis buvo areštuotas už dalyvavimą protesto demonstracijoje dėl Čekoslovakijos už-

ėmimo Varšuvos pakto pajėgomis, Tatjana pradėjo aktyviai veikti piliečių teisių judėjime. Įsitraukusi į SSRS žmogaus teisių gynimo iniciatyvinę grupę, buvo viena iš "Einamųjų įvykių kronikos", kur publikavo žmogaus teisių pažeidimus visoje Sovietų sąjungoje, leidėjų. Pati rinko informaciją iš lagerių, kalėjimų ir psichiatrinė klinikių.

T.Velikanova buvo sekama. Suimta 1979 m. ir nuteista 4 metams griežtojo režimo lagerio ir tiek pat metų tremties už "antisovietinę agitaciją bei propagandą". Pašlijus sveikatai tremtis ją labiau vargino nei lageris. 1986 m. Andrejus Sacharovas paprašė M.Gorbačiovo amnestuo-

Pro memoria

ti pilietinių teisių gynėjus, tarp jų - ir T.Velikanovą. 1987 m. pabaigoje ji buvo paleista.

Gyvendama laisvėje T.Velikanova gynė žmonių teises, kovojo už humanizmo idealus.

Amžininkai apie ją atsiliepia kaip apie nuoširdų žmogų, iškilų asmenybę.

Gerdas ŠTRIKERIS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Regina Šilgalytė-Jasienė 1922-2002

Gimė Skuodo r., Kulų k., žymaus knygnešio ir Lietuvos patrioto Antano Šilgalio (Damažo Treigio) šeimoje. 1948 m. visa šeima ištremta į Irkutsko sr., Samankos gyv. Ten palaidojo abu tėvelius. Ištekėjo už tremtinio. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Gyveno tėvų ūkyje, Kulų k., dirbo kolūkyje. Sulaukė pensinio amžiaus persikėlė gyventi į Skuodą.

Palaidota Skuodo r., Kulų kapinėse, šalia savo vyro.

Julija Paliokaitė-Dylienė 1927-2003

Gimė Marijampolės aps., Kumelionių k. Už ryšius su partizanais 1947 m. areštuota ir nuteista 10 m. Kalėjo Kazachstane, Kengyro lageryje. Dalyvavo Kengyro kalinių sukilime. 1956 m. išleista į laisvę. Į Lietuvą grįžo po kelerių metų. Apsigyveno Marijampolėje. Čia ir palaidota.

Nuoširdžiai užjaučiame giminaičius.

LPKS Marijampolės skyrius

Albina Miežlaiškytė-Zaksienė 1917-2003

Gimė Netičkampio k., Marijampolės valsč., ūkininkų šeimoje. Dirbo med. seserimi Marijampolės aps. ligoninėje. 1945 12 15 suimta už nelegalią politinę veiklą. 1946 06 19 nuteista 5 m. laisvės atėmimo ir 5 m. tremties. Išvežta į Molotovo sr., kalėjo Nisopo, Zobanikos ir Kolvinco lageriuose. 1950 06 25-1954 05 24 gyveno tremtyje Novosibirsko sr. Grįžusi į Lietuvą įsidarbinti negalėjo. Išvyko į Baltarusiją, sukūrė šeimą su buv. politiniu kaliniu, augino sūnų. 1979 m. sugrįžo į Lietuvą su šeima, būdama pensininkė apsigyveno Jiezne.

Palaidota Jiezno kapinėse, šalia vyro.

Užjaučiame sūnaus šeimą.

LPKTS Prienų skyrius

Stasys Poška 1911-2003

Gimė Rugynų k., Šilalės r., Tauragės aps. Buvo Nepriklausomos Lietuvos karys, vėliau - partizanų ryšininkas. 1950 m. suimtas ir nuteistas 25 m. Kalėjo ypatingojo režimo lageryje, Irkutsko sr. 1957 m. paleistas grįžo į gimtąjį Rugynų k., pas žmoną ir likusius mažamečius vaikus. Vėliau persikėlė į gretimą Jokūbaičių k., išaugino gausią - 7 sūnų ir 2 dukrų - šeimą. Du sūnūs jau mirę.

Palaidotas prie žmonos, Šilalės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus, vaikaičius, provaikaičius ir visus artimuosius.

LPKTS Šilalės skyrius

Bronė Banilytė 1923-2003

Banilių šeima buvo aktyvūs partizanų rėmėjai. 1948 05 22 B.Banilytė su šeima ištremta iš Raubų vienkiemio, Radviliškio r., į Krasnojarsko kr., Partizansko r. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Išpirko savo sodybą. Iki pensijos dirbo Radviliškio MPŪ įvairius miško ruošos ir atželdinimo darbus. Išėjusi į pensiją persikėlė gyventi į Radviliškį. Nuo 1990 m. - aktyvi LPKTS Radviliškio sk. narė.

Palaidota Radviliškio kapinėse, šalia tėvelių.

Užjaučiame sesutę ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio skyrius

Dėmesio!

LPKTS Šiaulių skyrius prašo šiauliečių susimokėti nario mokesčių.

Tikras Lietuvos patriotas

Man teko garbė dalyvauti renginyje, skirtame Simo Račiūno 75-osioms gimimo metinėms. Iškilmės, organizuotos Uliūnų pagr. mokyklos kolektyvo, įvyko Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijoje vasario 22 dieną.

S.Račiūnas gimė 1928 m. Uliūnų k., Panevėžio valsč., ūkininko šeimoje. Mokėsi Uliūnų pradžios mokykloje, po to - Panevėžyje, berniukų gimnazijoje. Buvo aktyvus ir gabus mokinys. Jau tada pasižymėjo kaip turintis poeto gyslelę.

Bolševikams okupavus Lietuvą, S.Račiūnas įsitraukė į pagrindinio veiklą prieš raudonosios okupantus. Sovietinė valdžia jį nuteisė. Lage-

riuose ir grįžęs į Lietuvą jis kūrė eilėraščius. S.Račiūnas buvo užsispyręs, nepakantus neteisybei ir melui, ir jo nesugebėjo palaužti jokia valdžia. Tokių ryžtingų žmonių dabar trūksta tarp mūsų jaunimo.

Renginyje apie S.Račiūno kūrybą kalbėjo rašytojas Eugenijus Ignatavičius. Prisiminimais dalijosi prof. A.Bujauskas ir vaikystės draugas P.Labanauskas, kalbėjo prof. J.Kilius, Uliūnų mokyklos mokytoja Gražina Balsevičiūtė, poeto eiles skaitė G.Olšauskienė, B.Račiūnas ir mokiniai. Koncertavo Vilniaus arkikatedros choras ir Vilniaus folkloro ansamblis "Kadagys" (vad.

B.Račiūnas). Choras atliko giesmes, sukurtas pagal S.Račiūno eiles.

Antanas ŠIMĖNAS

Atitaisymas

Vasario 27 d. "Tremtinys" Romualdo Paplauskos straipsnyje "Priduoti LPKTS Panevėžio skyriaus archyvai" pirmą ir antrą sakinius reikėtų skaityti taip: "Po ilgo, kruopštaus ir intensyvaus LPKTS Panevėžio skyriaus tarybos sudarytos archyvų tvarkymo grupės darbo 2003 02 07 Panevėžio skyrius į Panevėžio apskrities archyvą amžinam saugojimui pridavė 33 skyriaus sukomplektuotas bylas.

Bylos sudarytos iš skyriuje parengtų ir gautų dokumentų per laikotarpį nuo skyriaus įkūrimo - 1988 metų iki 2000 metų imtinai."

Atsiprašome autoriaus ir skaitytojų.

Skelbimai

Kovo 15 d. 10 val. LPKTS Šiaulių sk. patalpose įvyks seminaras politinių komisijų veiklos gerinimo klausimais LPKTS Kuršėnų, Joniškio, Radviliškio, Kelmės, Naujosios Akmenės, Pakruojo ir Šiaulių mst. politinių komisijų vadovams, jų padėjėjams ir nariams. Apie dalyvavimą pranešti iki kovo 10 d. tel. (8-41) 523904.

Česlovas DIRKĖ, Šiaulių aps. koordinatorius

Kovo 11 d. 11 val. Pakruojo seniūnijos salėje, Ušinskio g. 26, įvyks LPKTS Pakruojo skyriaus **atskaitinis susirinkimas**. Narių dalyvavimas būtinas. Turėti nario pažymėjimą.

Konkursas

Paminklas Lietuvos vietinės rinktinės kariams bus pastatytas Vilniuje, Aukštuosiuose Paneriuose. Su paminklo maketu ir darbo brėžiniais galima susipažinti pas skulptorių J.Šlivinską, Kaune (tel. (8-37) 473604 (n.), 373497 (d.)). Konkursas įvyks Kauno įgulos karininkų ramovėje, IV a., 404 kab., kovo 18 d. 12 val.